

Etelä-Afrikka – vastakohtaisuuksien maa

Kansainvälinen tutkijaryhmä, joka tuottaa “International Textbook of Urban Systems: Studies of Urbanization and Migration in Advanced and Developing Countries” -julkaisun, kokoontui 24.–27.4.2001 Etelä-Afrikan tasavallassa, Pilanesburgissa. Hankkeen koordinaattori on eteläafrikkalainen professori Hermanus S. Geyer sikäläisestä Potchefstroomin yliopistosta. Tutkimusryhmään kuuluu edustajia 20 eri maasta. Suomen osiosta vastaavat

Elli Heikkilä ja Taru Järvinen Siirtolaisuusinstituutista.

Matka Etelä-Afrikassa alkoi Johannesburgista, joka sijaitsee maan koillisosassa. Kaupungin väestömäärä on noin 5 miljoonaa asukasta ja koko maassa asuu yli 40 miljoonaa asukasta.

Ensimmäisenä matkaoppaanamme toimi taksikuski lentokentältä hotellille. Näimme kaupunkikuvassa merkkejä kultakivostoinnasta kullankeltaisten hiekkakumpareiden muodossa.

Lisäksi näimme Johannesburgin *downtownin* silhuetin; sinne turistien ei turvallisuussyistä ole hyvä mennä. Moderni keskusta-alue on nimeltään Sandton City (kuva 1), jonne yritystoiminta on investoinut viime vuosina. Samalla alueella sijaitsi myös hotellimme.

Matkalla Potchefstroomiin näimme kaivoksen, jossa on maailman syvin kaivoskuilu. Saimme tietää, että kuilun pohja on 10 kilometrin syvyydessä. Perillä professori Geyerin perhe majoitti meidät kartanonsa vierastaloon. Illalla pääsimme maistamaan eteläafrikkalaisia herkuja eksoottisine erikoisuuksineen. Samalla tutkimusryhmän edustajat eri maista tutustuivat toisiinsa.

Käydessämme seuraavana aamuna Potchefstroomin yliopiston campusalueella seurueeseemme liittyi erikoiskurssia suorittavia aluetieteen opiskelijoita (kuva 2). Suuntasimme kulkumme kohti Pilanesburgin kansallispuistoa, jossa tutkimusryhmän *workshop* pidettiin. Matkalla näimme maaseutu-alueita ja keskustelimme maan yleisestä aluekehityksestä. Etelä-Afrikan työttömyysaste on 50 % ja ongelmat suuria, esimerkiksi keskimäärin joka viidennellä vastaantulijalla on aids. Maaseutu oli räikeä vastakohta kaupunkien modernille ja vauraille elinympäristölle. Maisemassa vilahteli ränstysteineä asumuksia.

Workshopissa käsiteltiin mm. Suomen tutkimusosio ensimmäisen päivän aikana. Esitelmähuo-

Kuva 1. Sandton Cityn modernia rakennuskantaa.

Kuva 2 (alla). Tutkimusryhmän jäsenet ja seurueeseen liittyneet eteläafrikkalaiset opiskelijat Potchefstroomin yliopiston campusalueella.

Kuva 3. (ylh.) Safarille lähdössä. Etualalla vasemmalla Elli Heikkilä, Taru Järvinen, Anthony Fielding ja Guillermo Aguilar.

Kuva 4. Etelä-Afrikan toiset kasvot, Soweton slummiä.

Kuva 5. (alh.) Afrikkalaista perinnetanssia Gold Reef Cityssä.

neessa sisiliskot järjestivät mieleenpainuvaa oheisohjelmaa pöydillä juostessaan ja suuri sudenkorento esitti lentonäytöksiä. Iltaohjelmiana tutustuttiin kuuluisaan Sun Cityyn kasinoineen.

Aamulla jatkoimme *workshop*-työskentelyä. Lounaan jälkeen kävimme hotellihuoneessa, ja parvekkeellamme oli todella eksoottisia vieraita. Marakatteja oli toistakymmentä ja banaani teki kaupansa. Yhdellä oli teepussi kädessä, ja kuulimme myöhemmin, että se oli lähtöisin puolalaisen kollegamme huoneesta. Kyseinen huone oli ollut kuin hävityksen jäljiltä.

Illalla pääsimme laajentamaan eläinkokemuksiamme safariajelulla. Olimme liikkeellä 20 hengen safariautolla (kuva 3) ja oppaalla oli kivääri mukana. Bongasimme norsun, seeproja, antilooppeja, impaloita, sarvikuonoja, hyeenan ym. ja tarkkailimme eri lintulajeja. Löysimme jopa pienen kameleontin puun oksalta. Se vaihtoi oppaamme kädellä värinsä kirkkaan vihreästä tumman harmaaksi. Toivoimme näkevämmä leijonan, mutta niitä näkee kuulemma vain pari kertaa viikossa. Safarikierroksemme kesti useita tunteja. Lähtiessämme sää oli vielä helteinen, mutta muuttui myöhemmin pimeäksi ja kylmäksi. Pimeys ei haitannut, sillä auto oli varustettu valonheittimillä.

Ennen Johannesburgiin paluuta kävimme keskusteluja tulevas- ta julkaisusta ja neuvottelimme yksittäisten henkilöiden kanssa mahdollisesta tutkimusyhteis- työstä. Paluumatkalla kävimme Pretoriassa ja Sowelossa. Viimek- si mainittu oli täydellinen ääripää rikkaalle Johannesburgin metro- polille. Harva valkoinen uskaltaa edes mennä alueelle. Sowelossa asuu 2 miljoonaa asukasta, joista valtaosa on mustia. He asuvat slummialueen pientaloissa, koska heidän kulttuurinsa ei pidä hyvä- nä asua kenenkään ylä- tai ala- puolella, kuten kerrostaloissa (kuva 4). Näimme myös kirkon, joka oli aikaisemmin tärkeä apart- heidin vastaisen liikkeen kokous- paikka.

Lähdimme viettämään iltaa Jo- hannesburgin hienostoalueelle oppaanamme seurueeseen kuulu- nut opiskelija. Ajoimme kukku- lalla sijaitsevan ultrarikkaiden

asuma-alueen läpi toivoen näke- vämme laaksossa sijaitsevan Jo- hannesburgin kaupunkisilhuetin. Sää oli kuitenkin liian utuinen. Puoleltaoin oppaamme halusi näyttää meille jamaikalaisen kah- vilan esimerkkinä toisenlaisesta elämäntyylistä. Kävelimme nope- asti kierroksen kahvilan läpi usei- den silmäparien tarkkaillessa. Pai- kalla on huumeluolan maine, mitä emme tienneet sisään mennessä- me. Paluumatkalla hotellille näimme myös kadun väkivaltaa: joukko nuorisoa oli piirittänyt au- ton risteyksessä. Nuoret keikutti- vat ja potkivat autoa, todennäköi- sesti ryöstääkseen auton sisällä olevat henkilöt. Ajoimme kierto- tietä pois ja huokaisimme helpo- tuksesta, kun pääsimme turvalli- sesti hotellille.

Lauantaina menimme entiseen kultakaivoskaupunkiin, Gold Reef Cityyn, joka on nykyään hu- vipuistoalue. Näimme värikkäitä

afrikkalaisia perinnetansseja (kuva 5), jotka pohjautuivat sotai- saan valloitusajan historiaan. Kä- vimme pikaisesti kasinolla, ja sii- tä tulikin ikimuistoinen kokemus jackpot-voittoineen, jota meille ei annettu, vaan paikan virkailija väitti voittoilmoituksen johtu- neen koneen virheestä.

Viimeisenä päivänä kävimme afrikkalaisilla markkinoilla, jotka pidettiin tavaratalon katolla. Siel- tä ostimme viimeiset matkamuis- tot ennen lentokentälle lähtöä. Hyvä niin, sillä lentokentän hin- tataso oli moninkertainen kau- pungin kauppoihin verrattuna. Paluumatkamme ajoittui niin, että saavuimme Turun lentokentälle vappuaaton iltana, jolloin kult- tuurishokkia lievensi Turun ke- säinen auringonpaiste ja juhlahu- mu.

*Elli Heikkilä ja
Taru Järvinen*

Siirtolaisuusinstituutin myöntämät apurahat

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahasto (yht. 30 000 mk)

Hakoniemi, Kirsi: Amerikansuomalaisten siirtolaisten kirjeenvaihto kotimaahansa	3 000,-
Hanka, Heikki: Tutkimusneuvottelut Chicagossa luterilaisen kirkon kulttuuriperinnön säilyttämisestä ja tutkimisesta	5 000,-
Honkanen, Sini: Musiikin merkitys ulkosuomalaisten seurakuntien toiminnassa	2 000,-
Laitinen-Junkkari, Pirjo: Espanjassa asuvien suomalaisten terveys ja toimintakyky	5 000,-
Nevala, Hannu ja Nevala, Timo: Amerikansuomalaisia ja heidän elämäntarinoitaan ääni- ja kuvamuodossa	5 000,-
Pikkupeura, Pasi: Pohjoissuomalaisen muuttoliikkeen jäljet Amerikassa	3 000,-
Tanninen, Riitta: Oppimisen merkitys ja akkulturaation yhteys kanadansuomalaisessa elämässä	3 000,-
Vanhatalo, Ulla: Suomalaista alkuperää olevien amerikansuomalaisten nuorten nykysuomi	4 000,-

Niilo ja Helen M. Alhon rahasto (yht. 30 000 mk)

Järvinen-Tassopoulus, Johanna: Kreikansuomalaiset naiset: presentistisiä tarinoita muukalaisuudesta	5 000,-
Kaartinen, Pirkko: Siirtoväen evakkotie – karjalaisen siirtoväen kohtaloita ja muutto Ruotsiin	5 000,-
Lamberg, Marko: Varhaisten ruotsinsuomalaisten yhteiskunnallinen integroituminen Ruotsin valtakunnan paikallisyhteisöissä 1400–1600-luvuilla	5 000,-
Tanni, Katri: White Australian Policy – toteutumaton haave	5 000,-
Warkentin, Raija: Vaikeuksista ja pettymyksistä selviytyminen: amerikansuomalaiset Neuvosto-Karjalassa	5 000,-
Viertola-Cavallari, Ritva: Kansainväliset avioliitot	5 000,-